

MTA Law Working Papers
2024/8

A jogi személyek képviselete. A bejegyzési, változásbejegyzési eljárásban vizsgált adatok, figyelemmel a közhitelesség vélelmére és a joggyakorlatban felmerült vitás kérdésekre

Németh Erika

ISSN 2064-4515

http://jog.tk.mta.hu/mta_lwp

*Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági Kutatóhely
HUN-REN Centre for Social Sciences – MTA Centre of Excellence*

A jogi személyek képviselete. A bejegyzési, változásbejegyzési eljárásban vizsgált adatok, figyelemmel a közhitelesség vélelmére és a joggyakorlatban felmerült vitás kérdésekre

1. A képviselet fogalma és altípusai

A képviselet lényege nem más, mint emberi magatartás (cselekvés) kifejtése egy másik, önálló jogalany (személy) javára. A más javára történő magatartás kifejtés követelménye pedig azt jelenti, hogy a képviselő jogcselekményéből (jognyilatkozatából, reálcselekményéből) fakadó célzott joghatások egy másik, jogalany jogi helyzetében (vagyonai és személyi viszonyaiban) idéznek elő jogváltozást: a képviseltet illetik meg az alanyi jogosultságok és a képviseltet terhelik az alanyi kötelezettségek.²

A képviselet alapulhat (a képviselet három altípusa):

1. törvényes képviselet: jogszabályon, illetve hatósági rendelkezésen,
2. szervezeti képviselet: jogi személy létesítő okiratán,
3. ügyleti képviselet: a felek akaratából létrejött jogügyleten.

Törvényes képviselet: jogszabályon vagy jogszabály felhatalmazása alapján hatósági határozaton alapulhat. A jogi személy törvényes képviseletére vonatkozó szabályok a Ptk. Harmadik Könyv VIII. Fejezetében, továbbá a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény – továbbiakban Ctv. – 8. §-ában található. A Ptk. 3:29. § (1) bekezdése értelmében a jogi személy törvényes képviseletét a vezető tisztségviselő látja el, a Ptk. ezen egységes, és minden jogi személyre irányadó definícióval a jogi személy vezető tisztségviselőjének képviseleti jogát egyértelműen és konzekvensen törvényes képviseletnek minősíti.

Ügyleti képviselet: Képviseleti jogot a képviselőhöz, a másik félhez vagy az érdekelt hatósághoz intézett nyilatkozattal (meghatalmazás) lehet létesíteni. A jogügyleti képviselet alapja a meghatalmazás. A meghatalmazás egy egyoldalú címzett jognyilatkozat, amelyben a meghatalmazó feljogosítja a meghatalmazottat, hogy helyette és nevében tegyen jognyilatkozatot. A meghatalmazás alapja rendszerint megbízási szerződés.³ A meghatalmazás ezen három jellegadó ismérve a háború előtti magánjogi jogirodalomban is megjelent, lényegét tekintve azóta sem változott.⁴ Az ügyvédi tevékenységre szóló meghatalmazást a meghatalmazottnak kifejezetten el kell fogadnia.⁵

Szervezeti képviselet: képviseleti jogkör a jogi személy létesítő okiratán alapul. A törvényes képviselő a képviseleti jogosultságot a jogügyleti képviselet szabályai szerint meghatározott esetekben átruházhatja. A szervezeti képviselet alábbi fajtáit különböztetjük meg: általános jellegű, vagy korlátozott képviseleti jog. Általános jellegű képviseleti jog illeti meg főszabály szerint a társaság vezető tisztségviselőjét, valamint a cégvezetőt, korlátozott képviseleti joggal a jogi személy munkavállalói rendelkeznek. A jogi személy vonatkozásában a törvényes

¹ dr. Németh Erika, Budapest Környéki Törvényszék, Gazdasági Kollégium, törvényszéki bíró, és Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának PhD hallgatója, témavezető: Prof. Dr. habil Boóc Ádám, PhD.

² Ptk. 6:11. §.

³ BREHÓSZKI MÁRTA: *A gazdasági társaságok képviselete*. Közjegyzők Közlönye, 2004/9. 10.

⁴ SZLADITS KÁROLY (SZERK.): *A magyar magánjog. I. Általános Rész. Személyi Jog*. Grill, Budapest, 1941. 333-339. Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 32. §-ának (4) bekezdése.

⁵ Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 32. §-ának (4) bekezdése.

képviselő és a szervezeti képviselő egymástól való megkülönböztetése a Ptk. újítása, a Ptk. előtti társasági jogunk ezt a jogi megkülönböztetést nem alkalmazta.

2. Vezető tisztségviselő

A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult, akik ügyvezetési tevékenységet a jogi személy érdekének megfelelően kötelesek ellátni. Vezető tisztségviselő természetes vagy jogi személy is lehet. Ha a vezető tisztségviselő jogi személy, a jogi személy köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselői feladatokat ellátja. A kijelölt természetes személyre a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokat is alkalmazni kell a Ptk. 3:22. §-ának (2) bekezdése alapján. A joggyakorlatban kérdésként merült fel, hogy amennyiben a jogi személy eltiltására kerül sor, a természetes személy eltiltása is indokolt-e, illetve a jogszövegből levezethető-e, az eltiltásra vonatkozó szabályok a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályként alkalmazhatóak-e? A joggyakorlat nemcsak cégbíróságokként, hanem az egyes cégbíróságon dolgozó cégbírók körében sem volt egységes. A jelenleg egyeztetett többségi álláspont szerint a Ctv. 9/B §-ának helyes értelmezése alapján annak a természetes személynek az eltiltására is sor kell, hogy kerüljön, akit a jogi személy vezető tisztségviselő kijelölt.⁶ A Ptk. 3: 22. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel a vezető tisztségviselő jogi személy nevében eljárni jogosult kijelölt természetes személy a cégjegyzékben feltüntetendő és nyilvánosan közzétételre kerülő adat. A jogi személy a vezető tisztségviselői feladatokat a kijelölt természetes személy közreműködése nélkül, figyelemmel a jogi személyiség absztrakciójára nem tudja ellátni, a jogi személy mögött ténylegesen a kijelölt természetes személy cselekedete, vagy mulasztása áll, ezért az eltiltással érintettek körébe a jogi személy mellett a természetes személy is beletartozik.

A vezető tisztségviselő az ügyvezetési feladatait személyesen köteles ellátni. A Ptk. taxatív felsorolja a kizáró okokat, tehát azokat a körülményeket, melyek a tisztség elvállalását akadályozzák, miközben a vezető tisztségviselőnek egyébként a tisztség elvállalásakor a kizáró ok fennállásáról nyilatkoznia kell. A jogi képviselő közreműködésével a cégbírósághoz benyújtott bejegyzési vagy változásbejegyzési kérelem vizsgálata alapján gyakran merül fel olyan kizáró ok, amely tekintetében egyébként a kijelölt, vagy megválasztott személy teljes bizonyító erejű okiratba foglalt nyilatkozatot tett, hogy nem áll eltiltás hatálya alatt, és a büntetett előléthez fűződő hátrányok alól mentesült. Kizáró okként a Ptk. az alábbi körülményeket jelöli meg: a nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése

⁶ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 9/B. § -ának (1) bekezdése szerint a cégbíróság öt évre eltiltja azt a személyt,

a) akinek felelősségét a felszámolási eljárás során ki nem elégített hitelezői követelésért a bíróság jogerősen megállapította és a jogerős bírósági határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette,
b) aki a gazdasági társaság tartozásáért való korlátlan tagi helyállási kötelezettségének nem tett eleget, vagy
c) akivel mint vezető tisztségviselővel szemben a cégbíróság pénzbírságot szabott ki és a jogerős határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette, feltéve hogy a vele szembeni végrehajtás eredménytelen volt.

A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés szerinti személy nem szerezhet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője (képviselője).

A 9/C. §-ának (1) bekezdése szerint a cégbíróság e törvényben megállapított esetben eltiltja a cégnek a kényszerőrlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző két évben bejegyzett vezető tisztségviselőjét, korlátlan tagi felelősséggel működő cég esetén a cég tagjait (tagját), korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaság esetén a társaság többségi befolyással rendelkező tagját. E § szerinti szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a cég törlésére felszámolási eljárásban történő megszüntetést követően kerül sor, azonban a felszámolási eljárást kényszerőrlési eljárás előzte meg.

miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült; nem lehet vezető tisztségviselő továbbá az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak, akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet; az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.⁷ Amennyiben a cégbíróság azzal szembeül, hogy a nyilatkozat ellenére a vezető tisztségviselővel szemben kizáró ok fennáll, a kizáró ok típusára tekintettel folytatja az eljárást, vagy törvényességi felügyeleti eljárás megindításával, vagy egyszerűsített eljárásban a bejegyzési kérelem elutasításával. A Ctv. 46. §-ának (1) bekezdése értelmében a cégbíróság elektronikusan, számítógépes program útján ellenőrzi, hogy a cégjegyzék nem tartalmaz-e a cég tagjai, vezető tisztségviselői, illetve cégvezetői vonatkozásában e törvény szerinti eltiltási bejegyzést. Amennyiben a cégjegyzék a bejegyzési kérelemben feltüntetett vezető tisztségviselő, illetőleg cégvezető tekintetében a fent említett bejegyzést tartalmazza, a cégbíróság a cégbejegyzés iránti kérelmet legkésőbb a kérelem beérkezését követő 8. munkanap lejártának napján hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül visszautasítja. A cégbíróság a cégbejegyzés iránti kérelmet hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül visszautasítja akkor is, ha a 78. § szerinti törvényességi felügyeleti eljárásban megállapítja a kérelemben feltüntetett vezető tisztségviselővel (cégvezetővel), felügyelőbizottsági taggal szemben a Ptk. 3:22. § (4), illetve (5) bekezdésében meghatározott kizáró ok fennállását. A cégbíróság egyszerűsített eljárásban a cégbejegyzési kérelmet elutasítja, ha a cég tagja, vezető tisztségviselője (cégvezetője), felügyelőbizottsági tagja cégjogi eltiltás miatt, illetve a Ptk. 3:22. § (4), illetve (5) bekezdése szerinti kizáró ok fennállása miatt a cégjegyzékbe nem jegyezhető be.⁸

A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni. A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el, kizárólag a taggyűlés jogszerűen meghozott határozattal utasíthatja az ügyvezetőt. Egyszemélyes gazdasági társaságnál azonban az egyedüli tag az ügyvezetésnek utasítást adhat, amelyet a vezető tisztségviselő köteles végrehajtani.⁹

A törvény általánosságban, minden vezető tisztségviselővel szemben előírja ezt a követelményt, azonban a gazdasági társaságoknál bizonyos időpontoktól kezdődően a vezető tisztségviselő kötelezettsége megváltozik, és a társaság érdekei mellett más érdekeltek, nevezetesen a hitelezők érdekeit is figyelembe kell vennie, amennyiben a gazdasági társaság a tevékenysége során fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetbe kerül (csőd- vagy felszámolási helyzet következik be).¹⁰ A vezető tisztségviselői megbízás az érintett személy által való elfogadással jön létre. A vezető tisztségviselők újraválaszthatók, és a társaság legfőbb szerve által bármikor visszahívhatók, mint az a törvény szövegéből látható, a visszahívást indokolni sem kell. A tisztséget elfogadó nyilatkozatot célszerű külön okiratba foglaltan benyújtani a cégbírósághoz. Amennyiben a nyilatkozat csatolása elmarad, a cégbíróság a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül utasítja vissza, a hiány ilyenkor az elutasítás kézbesítésétől számított nyolc napon belül pótolható. A vezető tisztségviselői megbízás

⁷ Ptk. 3:21. §.

⁸ A Ctv. 2022. július 1. napjától hatályos rendelkezései elutasítási és visszautasítási okot vezettek be, arra az estre, ha a cégbíróság elektronikus, számítógépes program útján lefolytatott ellenőrzése alapján a cég tagjai, vezető tisztségviselői, illetve cégvezetői vonatkozásában eltiltási bejegyzést tartalmaz.

⁹ Ptk. 3:21.§ és Ptk. 3:22. §.

¹⁰ A hitelezői érdekek figyelembe vételét részben a csőd-és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. Tv. (Cstv.), részben pedig a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és végelszámolásról szóló 2006. évi V. tv. (Ctv.) írja elő a vezető tisztségviselők részére.

ellátásáért – ha ezt törvény nem zárja ki – díjazást lehet megállapítani. Nem részesíthető viszont díjazásban a vezető tisztségviselő a gazdasági társaság fizetéseképtelenségének jogerős megállapítását követően a felszámolási eljárás tartama alatt. A vezető tisztségviselők elnevezése, annak fogalmi meghatározása jogi személyenként, annak típusára is figyelemmel tér el, a szövetkezeti és egyesületi formánál a testületi ügyvezetés, míg a gazdasági társaságoknál az egyszemélyes ügyvezetés a bevett ügyvezetési típus.

2.1. Vezető tisztségviselők

1. közkereseti társaság és betéti társaság: az üzletvezetésre jogosult tag(ok),
2. korlátolt felelősségű társaság: az ügyvezető(k),
3. részvénytársaság: az igazgatóság tagjai a vezető tisztségviselők. Zártkörűen működő részvénytársaságnál az igazgatóság helyett működhet vezérigazgató,¹¹ nyilvánosan működő részvénytársaságnál pedig az egységes irányítási rendszerben igazgatótanács.
4. szövetkezetet: az igazgatóság elnöke, igazgatóság hiányában igazgató elnök, valamint az igazgatóság tagjai képviselik harmadik személyekkel szemben. A Ptk. 2023. július 2. napjától – Ptk. 3:345. §. – a vezető tisztségviselő elnevezését ügyvezető elnökről igazgató elnök elnevezésre pontosította, és összhangban a szövetkezet létszámára vonatkozó szabályozással, a háromfős taglétszámú szövetkezetben igazgató elnöki tisztség kijelölését írja elő, aki az igazgatóság hatáskörében jogosult eljárni. A szövetkezetek könnyebb, és rugalmasabb működését elősegítendő a három főnél nagyobb, de tizenöt főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett igazgató elnöki tisztséget rendszeresíthet, aki az igazgatóság hatáskörében jár el.
5. befektetési alap: a befektetési alap olyan jogi személyiséggel felruházott vagyontömeg, amely saját, önálló szervezetrendszerrel egyáltalán nem rendelkezik. A befektetési alapra, mint jogi személyre vonatkozó különös szabályok nem a Ptk.-ban, hanem a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvényes módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvényben (a továbbiakban: Kbtv.) található. A befektetési alap törvényes képviselője a befektetési alapkezelő, aki a befektetési alap nevében eljár. A befektetési alapkezelő részvénytársaság vagy EU tagállamban székhellyel rendelkező fióktelep formájában működhet.
6. alapítvány: A kuratórium az alapítvány vezető tisztségviselői testülete, annak tagjai látják el az alapítvány törvényes képviseletét. A Ptk. szerint a kuratórium három természetes személyből áll, akik közül legalább kettőnek állandó belföldi lakóhellyel kell rendelkeznie. A Ptk. ugyanakkor egyszemélyi kurátor kinevezését is lehetővé teszi. A Ptk. 3:397. §-a szerint a kuratórium az alapítvány ügyvezető szerve. A kuratórium tagjai az alapítvány vezető tisztségviselői.
7. egyesület: Ptk. az egyesületeknél nem szabályozza külön a képviselet szabályait, a képviseletre az általános szabályok alkalmazandó [lásd 3:29-31. § szabályai]. A vezető tisztségviselőket az egyesület tagjai közül kell választani, az alapszabály felhatalmazása alapján a vezető tisztségviselők legfeljebb egyharmada választható az egyesület tagjain kívüli személyekből. Az Új Ptk. – szemben a régi Ptk. keretszabályaival – szabályozza az elnökség létszámát és az elnök megválasztását, valamint rendelkezik az elnökség tagjainak a

¹¹ Az 1988. évi VI. törvény nem ismerte a vezérigazgató fogalmát, ezzel szemben a társaságok az alapító okiratban vagy közgyűlési határozattal az igazgatóság elnökét vagy a társaság egy munkavállalóját, aki nem volt tagja az igazgatóságnak, feljogosították e cím használatára. A jogalkalmazásban az igazgatóságon belüli címhasználat értelmezési kérdéseket vetett fel. (Célszerűbb az elnök-vezérigazgató elnevezés használata, mert ez már magában foglalja a testületi jellegét, így az nem megtévesztő. Lásd: Cgf. II. 31390/1999. Az elsőfokú bíróságtól eltérően a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte meg, hogy a módosított alapító okiratnak a rendelkezése, mely szerint az igazgatóság egy tagja vezérigazgatói cím viselése mellett a cégjegyzésre önállóan jogosult, nem ütközik az 1997. évi korábbi Gt. 244. §-ának a rendelkezésébe.

kötelezettségéről. Az elnökség fő szabályként három tagból áll, elnökét maga választja tagjai közül. Tagjai kötelesek a közgyűlésen részt venni, az egyesülettel kapcsolatos kérdésekre válaszolni, az egyesület tevékenységéről és gazdasági helyzetéről beszámolni. A Ptk. diszpozitív szabályaira figyelemmel lehetséges eltérő szabályozás, az alapszabály ennél nagyobb létszámú elnökségről is rendelkezhet.

3. A képviseleti jog gyakorlása

A Ptk. 3:29. § (2) bekezdés alapján a vezető tisztségviselő képviseleti jogát önállóan gyakorolja. A Ptk. 3:30. § (1) bekezdés értelmében a szervezeti képviselő képviseleti joga is önálló, míg a Ptk. 3:30. § (3) bekezdés szerint a képviseleti joggal felruházott munkavállaló egy képviseleti joggal rendelkező más személlyel együttesen gyakorolhatja képviseleti jogát. A Ptk. fenti szabályai diszpozitív szabályok, figyelemmel a Ptk. 3:4. § (3) bekezdésben írtakra, mivel a képviselet módjának meghatározása a jogi személy létrehozásának, működtetésének szabadsága körébe tartozik. A Ptk. 3:113. §-ában írt szabály a cégvezető képviselet módjáról egyáltalán nem tartalmaz rendelkezést, emiatt az alapítók (tagok) kötelesek a létesítő okiratban azt egyértelmű módon rendezni. A joggyakorlatban felmerülő hiba, hogy az együttes képviselet szabályait az ügyleti képviselet létesítésekor a jogi személyek mellőzik, amennyiben az írásbeli képviseletére, cégjegyzésére az ügyvezetők együttesen jogosultak, az egy ügyvezető által aláírt ügyvédi meghatalmazás érvénytelen, ezért a felhívás ellenére hiányosan benyújtott meghatalmazáson alapuló jogi képviselő által előterjesztett irat joghatás kiváltására nem alkalmas.¹²

Ugyanaz a személy csak egyféle módon jegyezheti a céget, erre kifejezett rendelkezést a Ctv. 8. § (3) bekezdésében találunk, miszerint vagy önállóan, vagy mással együttesen jegyezheti a céget.¹³ Ez a rendelkezés nem csak a cégjegyzési jog, hanem a képviseleti jog gyakorlását is meghatározza, eltérést nem engedő szabály, amely korlátozza az alapítók (tagok) döntési szabadságát a képviseleti (cégjegyzési) jog módját illetően.¹⁴ A jogi személy választása szerint önkéntesen benyújthatja bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás során a cégjegyzésre jogosult hiteles cégálírási nyilatkozatát vagy aláírás mintáját, mely azzal a kötelezettséggel jár, hogy a benyújtást követően a cégjegyzésre jogosult már olyan módon, illetve formában köteles aláírni a cég képviseletében tett írásbeli jognyilatkozatait, mint ahogy azt a benyújtott igazoló iratok tartalmazzák, az irat a cégnyilvántartás részét képezi, az nyilvános. A gyakorlat által elfogadott jogelv értelmében a jogsegély-egyezmény esetén a külföldi bíróság által hitelesített aláírási címpéldányt a magyar cégbírósági eljárás keretében szabályosan elkészített aláírási címpéldányként kell elfogadni.¹⁵ Személyegyesítő társaságoknál – Bt., Kkt. – annak képviselői a társaságjogi személy tagjai is lehetnek, ilyenkor azonban azt a természetes személyt is be kell jegyezni, aki személyében látja el a tevékenységet, összhangban a képviseltre vonatkozó általános szabályozással. A jogi személy tag nem csak a szervezeti képviselője útján, hanem

¹² BDT. 2005. 1234.

¹³ KISFALUDI ANDRÁS: *A képviselet*. In: Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári jog - Kötelmi jog - Kötelmi jog első és második rész. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 51.

¹⁴ A Ctv. 9. § (2) bekezdése a címpéldány és az aláírás-minta vonatkozásában tartalmi követelményeket határoz meg, fel kell tüntetni a cég nevét, cégjegyzésre jogosult nevét, lakóhelyét, a képviselet jogcímét, a képviselet módját, valamint a cégjegyzésre jogosult aláírási mintáját. A cégjegyzésre jogosult munkavállaló kérésére pedig az aláírási címpéldányon a cégnél ellátott feladatköre, beosztása is szerepeltethető. A Ctv. 9. § (3) bekezdése korlátozza az ügyvéd és a kamarai jogtanácsos általi aláírás-minták készítését, az ügyvéd vagy kamarai jogtanácsos kizárólag cégjegyzési vagy változásbejegyzési eljárás során jegyezheti ellen az aláírás-mintát abban az esetben, amennyiben a cég létesítő okiratát vagy a létesítő okirata módosítását is ő készíti vagy szerkeszti és jegyzi ellen, és az aláírás-minta a cégbejegyzési vagy változásbejegyzési kérelem mellékletét képezi.

¹⁵ KGD.1995.148.

bármely általa kijelölt természetes személy útján is elláthatja az üzletvezetést. A kijelölt természetes személy ebben az esetben a jogi személy törvényes szervezeti képviselője lesz.¹⁶

3.1. Üzleti titok megőrzése, tájékoztatási kötelezettség.

A vezető tisztségviselők kötelesek az üzleti titkot megőrizni. A vezető tisztségviselők kötelesek a tagok (részvényesek) kérésére a társaság ügyeiről felvilágosítást adni, a társaság üzleti könyveibe és irataiba való betekintést lehetővé tenni. Ha e kérelemnek nem tesznek eleget, az érdekelt tag kérelmére a cégbíróság kötelezi a gazdasági társaságot a felvilágosításra, illetve a betekintés biztosítására törvényességi felügyeleti eljárás keretében. A tagok (részvényesek) fentiek szerinti joggyakorlása azonban nem sértheti a gazdasági társaság üzleti érdekeit, illetve üzleti titkait. Az üzleti titok körébe tartozó tény, információ, megoldás vagy adat tag által történő megismerése nem minősül nyilvánosságra hozatalnak, illetve illetéktelen személy által történt megismerésnek. Jogosulatlanul történő felhasználását maga a törvény is tiltja, az iratbetekintési jog, mint az egyik tagsági jog, nem korlátozható az üzleti titok védelmére hivatkozással. Az üzleti titok megőrzésének kötelezettsége nemcsak a vezető tisztségviselőt, hanem a tagot is terheli, és amennyiben a titoktartásra köteles személy kötelezettséget megsérti, az a polgári jog szankcióinak alkalmazására adhat alapot.¹⁷

3.2. Munkáltatói jogok gyakorlása

A gazdasági társaság munkavállalóival szemben a munkáltatói jogokat – ha a társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály) ettől eltérően nem rendelkezik – a vezető tisztségviselő gyakorolja. Részvénytársaság esetében a munkáltatói jogok gyakorlása az alapító okiratban (alapszabályban) meghatározott keretek között az igazgatóság feladata. A társasági szerződés (alapító okirat) vagy a társaság legfőbb szervének határozata a munkáltatói jogok gyakorlását – több vezető tisztségviselő esetében – az egyik vezető tisztségviselőre, illetve más, a gazdasági társasággal munkaviszonyban álló személyre ruházhatja át.

A részvénytársaság szervezeti felépítése, működése sok szempontból eltér a többi gazdasági társaságtól. A részvénytársaság munkáltatói szemmel is bonyolultabb társasági forma: szervezetileg a legjobban tagolt, a munkáltatói jogokat ennek következtében többen kell, hogy gyakorolják. A részvénytársaság ügyvezetését az igazgatóság látja el, és az igazgatóság tagjai minősülnek vezető tisztségviselőnek. A munkáltatói jogok gyakorlása az alapító okiratban (alapszabályban) meghatározott keretek között az igazgatóság feladata. Az igazgatósághoz, mint kollektív szervhez közvetlenül kapcsolódnak munkáltatói jogok, az igazgatóság tagjai azonban a hatáskör egymás közötti megosztásáról az általuk elfogadott ügyrendben rendelkezhetnek. A munkáltatói jogokat azonban csak a létesítő okiratban, illetve a közgyűlés által meghatározott feltételek közt lehet átruházni. Az igazgatóság feletti munkáltatói jogokat a

¹⁶ GABÁNYI JÓZSEFNÉ–BODOR MÁRTA: A társasági és cégjogi határozatok gyűjteménye. KJK. Budapest, 35.

¹⁷ ÍH 2015.153: A tag iratbetekintési joga – üzleti titok megőrzésének kötelezettsége – felelősség üzleti titok megőrzésére vonatkozó kötelezettségszegés miatt. A határozat indokolása szerint az iratbetekintéshez való jog a tag alapjoga, amelyből nem lehet teljesen kizárni. Amennyiben a tagnak a társaságban maradása a társaság céljait nagymértékben veszélyezteti, a taggyűlés határozhat a tag kizárása iránti per megindításáról, azonban mindaddig, amíg ez megtörténik, a tag a tagi jogok gyakorlására jogosult, az iratok megtekintéséből nem zárható ki teljes mértékben. Hasonló indokolást tartalmaz a Győri Ítéltábla határozata, miszerint az iratbetekintés alapvető tagi, részvényesi jogosultság, amelyet a tag, illetve részvényes önmagában az üzleti titoksértésre hivatkozással nem zárható el. A vezető tisztségviselők üzleti titok megővására vonatkozó kötelezettsége elsődlegesen a társaság külső jogviszonyaiban érvényesülő szabály. A kérelmező iratbetekintési és felvilágosítás adási kérelme elutasításáról sem a részvénytársaság közgyűlése, sem pedig igazgatósága nem hozott határozatot. (Győri Ítéltábla Cgtf.IV.25.670/2006/2.számú határozata).

közgyűlés gyakorolja, a közgyűlés feladata az igazgatóság tagjainak a megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása. Másképpen alakul a munkáltatói joggyakorlás a zártkörűen működő részvénytársaság esetében. A zártkörűen működő részvénytársaság alapító okirata ugyanis akként is rendelkezhet, hogy igazgatóság megválasztása helyett az igazgatósági jogokat a vezérigazgatója gyakorolja. Ebben az esetben testület helyett egyszemélyes vezetés jön létre, a vezérigazgató jogállása az igazgatóság jogállásával azonos.

3.3. A cégvezető

A cégvezető a Ptk. szabályai alapján olyan munkavállaló, akit a társaság legfőbb szerve általános képviseleti joggal ruház fel. A cégvezetőnek meg kell felelni a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi követelményeknek, így például az összeférhetetlenségi szabályoknak. A telephely, fióktelep cégvezetőjének képviseleti joga csak az adott telephelyre (fióktelepre) terjed ki. A cégvezető munkavállaló önállóan, de a vezető tisztségviselők utasításainak megfelelően köteles ellátni. A cégvezető képviseleti jogát másra nem ruházhatja át.¹⁸

A legfőbb szerv felruházhatja a cégvezetőt önálló cégjegyzési jog mellett általános képviseleti joggal is, ebben eltér a társaságot képviselő munkavállalóktól, mert ők csak az ügyek meghatározott csoportjára hatalmazhatók fel képviselettel. Főszabályként a cégvezető sem általános képviselő, de a társaság dönthet úgy, hogy nem korlátozza a képviseleti jogát. A cégkivonatból a korlátozás nem fog kitűnni, de a felelősség kérdésénél a Ctv. 22. § (6) bekezdése hívható segítségül, mely kimondja, hogy a Céglételekben történt közzétételt követően a cég nem hivatkozhat harmadik személlyel szemben arra, hogy a bejegyzett képviselő a hatáskörét túllépve járt el.¹⁹ A gyakorlatban előforduló megoldás, hogy a vezető tisztségviselő mellett a cégvezető együttes képviseleti jogával találkozunk, az önkéntes együttes képviselet intézményesítését általában a jogi személy vagyoni fokozott védelme indokolja, ugyanis az együttes képviselet az alapítók (tagok) számára nagyobb biztonságot jelenthet az önálló képviselethez képest.²⁰

3.4. Korlátozott (szervezeti) képviseleti jog

A vezető tisztségviselő az ügyek meghatározott csoportjára nézve a társaság munkavállalóit képviseleti joggal ruházhatja fel, azaz csak előre meghatározott körben járhat el a munkavállaló, csak meghatározott ügycsoportokra terjed ki a képviseleti joga. Főszabály szerint a vezető tisztségviselőket korlátlan képviseleti jog illeti meg, ezt azonban a létesítő okiratban korlátozhatják, illetve több vezető tisztségviselő között is megoszthatják. A vezető tisztségviselők képviseleti jogának korlátozása harmadik személyekkel szemben hatálytalan.²¹ A cégjegyzés módjának megválasztása (önálló vagy együttes) nem azonos a képviseleti jogosultság korlátozásával. Korlátozott képviseleti joggal rendelkeznek a telephelyek, fióktelepek cégvezetői, mert őket csak az adott telephelyre, vagy fióktelepre nézve illeti meg a képviseleti jogosultság.

3.5. Cégjegyzés

A cégjegyzési jog a cég írásbeli képviseletére, a cég nevében történő aláírásra való jogosultság. A cégjegyzés módja önálló vagy együttes. Önálló cégjegyzési joggal általában a vezető

¹⁸ Mindkettőre a Ptk. megfelelő rendelkezéseit kell alkalmazni.

¹⁹ KISFALUDY ANDRÁS: i.m.: 51-52.

²⁰ ROMÁN RÓBERT: *A gazdasági társaságok vezetőinek képviseleti jogosultsága*. Sectio Juridica Politica, 2010/28. 475-476.

²¹ BH 1997/297.

tisztségviselők és a cégvezetők önálló cégjegyzési joggal rendelkeznek.²² A Ctv. 8. § (4) bekezdéséből következik, hogy a cégjegyzési jog korlátozható, tehát a létesítő okiratban úgy is lehet rendelkezni, hogy szerződés megkötéséhez a legfőbb szerv előzetes hozzájárulását be kell szerezni. Ez a korlátozás a cégjegyzékbe nem jegyezhető be, és kifelé, harmadik személyek vonatkozásában hatálytalan. A korlátozásba ütköző ügylet a cég ügyletének fog minősülni és a cég helyállni tartozik az abban foglaltakért.

A korlátolt felelősségű társaság ügyvezetését szabályozó Ptk. 3:196. § (1) bekezdése szerint, az ügyvezető képviseleti jogának korlátozása, megosztása, és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos. A részvénytársaságok esetében a 3:282. § (3) bekezdése szerint az igazgatóság tagjai képviseleti jogának korlátozása, megosztása, és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos. E két társasági formát érintő képviseleti szabály nem áll összhangban a Ptk. 3:31. §-ával, e §-ban ugyanis a hatálytalanság alóli kivételi szabályokat találunk, miszerint a jogi személynek a jogi személyek nyilvántartásába bejegyzett képviselője képviseleti jogának korlátozása és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról vagy a feltétel bekövetkeztéről vagy a jóváhagyásnak a szükségességéről és annak hiányáról tudott vagy tudnia kellett volna. Az eltérő szabályozás indoka, hogy korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok esetében a jogalkotásnak igazodni kellett a 2009/101/EK Irányelvhez, amely a korlátozás hatálytalanságát illetően nem engedett eltérést.²³

A Ptk. Harmadik Könyvének jogi személy általános szabályai a jogi személy írásbeli képviseletének a szabályait nem határozza meg, kizárólag az egyes jogi személy típusaira vonatkozó szabályok között találhatunk az írásbeli jognyilatkozatokkal összefüggő szabályokat. A Ptk. 3:91. § (1) bekezdésében írt szabály értelmében a gazdasági társasággal kapcsolatos, míg a Ptk. 3:328. § (1) bekezdése értelmében a szövetkezettel kapcsolatos jognyilatkozatot írásban kell megtenni. Ezt a rendelkezést alkalmazni kell a társaság határozatára, valamint jognyilatkozatának és határozatának a címmel való közlésére. A Ptk. 3:116. §-ába, a gazdasági társaságok közös szabályai közé került az a szabály, miszerint a gazdasági társaságot vezető tisztségviselői és képviseletre feljogosított munkavállalói írásban cégjegyzés útján képviselik. A Ptk. 3:368. § (3) bekezdése értelmében az egyesülésre a gazdasági társaságok közös szabályait megfelelően alkalmazni kell. Ezen utaló szabály alapján alkalmazandó Ptk. 3:91. § (1) bekezdésében írt rendelkezés szerint az egyesüléssel kapcsolatos jognyilatkozatot is írásban kell megtenni. A civil szervezetnek minősülő jogi személyek írásbeli képviseletére egyáltalán nincs szabály a Ptk. Harmadik Könyvében.²⁴

4. A társaságok törvényes képviseletére feljogosított más személyek

A törvény a vezető tisztségviselőkön kívül más személyeket is feljogosíthat a társaság képviseletére, így az ő képviseleti joguk is törvényes képviselet, de nem szervezeti képviselők.

4.1. A felszámoló

²² A Ptk. 3:116. § [A társaságképviselése. Cégjegyzés]

(1) A gazdasági társaságot vezető tisztségviselői és képviseletre feljogosított munkavállalói írásban cégjegyzés útján képviselik.

(2) Az ügyvezetés a cégvezető számára általános képviseleti jogot biztosíthat.

(3) A cégvezető és a képviseletre jogosult munkavállaló képviseleti jogát érvényesen nem ruházhatja át másra.

²³ BODOR MÁRIA: A képviseleti jog egyes kérdései különös tekintettel a felszámolási eljárásra. Budapest, 2019, Céghírnök, 2019/12., 2-5. o.

²⁴ TÖRÖK TAMÁS: i.m.: 39-40.

A Cstv. 27/A. § (9) bekezdése alapján a felszámoló az adós gazdálkodó szervezet képviselőjében jár el. A Cstv. 34. § (1) és (2) bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontjában megszűnnek a tulajdonosnak a gazdálkodó szervezettel kapcsolatos külön jogszabályokban meghatározott jogai; a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet.²⁵ Ez a szabályozás azt is jelenti, hogy a kezdő időpontot követően a felszámoló a társaság törvényes képviselője a vagyonnal kapcsolatos kérdésekben.²⁶

A Fővárosi Ítéltábla határozatának a tényállása szerint az elsőfokú bíróság a perben 2016. április 6. napján tartott tárgyalást, melyen felperesi képviselőként meghatalmazott ügyvéd vett részt. Az eljáró bírő tájékoztatta a feleket, hogy hivatalos tudomással bír arról, miszerint a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma végzésében hivatalból megállapította, hogy az I. r. felperesi társaság fizetésképtelen, felszámolását főeljárásként hivatalból elrendelte és a bíróság által kijelölt felszámoló szervezet a M. Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság. Az elsőfokú bíróság a tárgyalást 2016. június 1. napjára halasztotta, egyben a tárgyalás jegyzőkönyvét megküldeni rendelte az I. r. felperes kijelölt felszámolóbiztosának, egyben felhívta a felperest, hogy az I. r. felperes vonatkozásában permegszüntetés terhével 20 napon belül csatoljon a felszámoló részéről a jogi képviselőnek szóló meghatalmazást, vagy az eddigi meghatalmazást megerősítő, a kijelölt felszámoló törvényes képviselője által benyújtott nyilatkozatot. Az elsőfokú bíróság a pert az I. rendű felperes keresete vonatkozásában megszüntette.

Az M. Tanácsadó Kft. ügyvezetője és a felszámolóbiztos bejelentette, hogy a Kft. felszámolásának közzététele a Cégbizonylatban még nem történt meg, és mivel a felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja, ezért a felszámoló a közzétételig még nem tud intézkedni. A cégjegyzékbe a felszámolás nincs bejegyezve, a társaság képviselőjeként az ügyvezető van feltüntetve. Az ítéltábla határozata szerint a Kft. a hatályos cégjegyzék adatai szerint 2016. július 26. napjától felszámolás alatt áll, a bejegyzés kelte 2016. július 29., míg a közzététel időpontja 2016. július 30., képviselőre jogosult az M. Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság. Az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27.§ (1) bekezdése értelmében a felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja, erre figyelemmel pedig a 2016. április 6-i 26. sorszámú jegyzőkönyvben írt felhívásnak még nem volt helye.²⁷ A felszámolás kezdő időpontja előtt a felszámolás alá kerülő társaságot a korábbi meghatalmazott képviselheti. A felszámolás kezdő időpontját követően a társaság képviselőjére a felszámoló, illetve meghatalmazottja jogosult.

A Cstv. 26. §-ának (2) bekezdése bejegyezni rendeli a képviselő módjának a megváltozását, a felszámolóra, illetve felszámolóbiztosra vonatkozó adatokat, de nem törli azokat a személyeket, akik korábban képviselőre voltak jogosultak. A képviselő módja megváltozásának a bejegyzése a korábbi cégjegyzési mód megváltozását, törlését is jelenti egyben, akkor is, ha a korábbi képviselői joggal rendelkezők személy szerint nem kerülnek törlésre, azonban képviselői, cégjegyzési joguk a vagyoni viszonyokban a Cstv. vonatkozó szabályai szerint nem

²⁵ A Cstv. 27. § (1) bekezdés értelmében a bíróság az adós felszámolását végzéssel elrendeli, ha az adós fizetésképtelenségét állapítja meg. A 28. § (1) bekezdés alapján a bíróság a jogerőre emelkedést követően haladéktalanul kirendeli a felszámolót, majd elrendeli a felszámolást elrendelő és a felszámolót kirendelő végzés kivonatának a Cégbizonylatban való közzétételét. A Cstv. 34. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a felszámolás kezdő időpontjában megszűnnek a tulajdonosnak a gazdálkodó szervezettel kapcsolatos külön jogszabályokban meghatározott jogai. A (2) bekezdés szerint továbbá a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet. Ebből egyértelműen következik, hogy vagyoni tartalmú, ilyen következményekkel járó ügyleteket a volt képviselő nem köthet.

²⁶ Fővárosi Ítéltábla: Gf.12.40.686/2009.

²⁷ Fővárosi Ítéltábla: Gpkf.16.44.507/2016.

lehet.²⁸ A Ctv. 26. § (2) bekezdésének önálló, és a 24. § (1) bekezdés g) pontjával történő együttes alkalmazása alapján a felszámolás alatt álló adós volt képviseleti joggal rendelkező személyei cégjegyzési joggal nem rendelkezhetnek.²⁹ Ezt a szabályt akkor is irányadónak kell tekinteni, ha a Ptk., illetve Ctv. értelmében a cégjegyzési jog esetleges korlátozása a cégjegyzékben nem szerepelhet. Nem csak azért, mert ez esetben nincs cégjegyzési joga a volt képviselőnek, hanem azért is, mert törvényi rendelkezés alapján lehet az említett bejegyzést mellőzni.

A Ctv. 26. §-át módosító 2013. évi CCLII. tv. indokolása szerint a Cstv. értelmében a felszámoló csak az adós vagyoniával kapcsolatosan tehet jognyilatkozatokat, a felszámolás alatt álló cég életében felmerülhetnek olyan események, amelyek nem az adós vagyoniával függenek össze. A volt vezető tisztségviselőknek számos olyan adminisztratív jellegű feladata marad, amelyek nem igénylik az adós vagyont érintő jognyilatkozatok megtételét, de azokat – figyelemmel az ágazati jogszabályokra, például az Art., vagy a Cstv. vonatkozó rendelkezéseire – el kell végezni. Ilyen például a Cstv. 31. § (1) bekezdésben írt adminisztrációs feladatok sora, az egyezség előkészítésével kapcsolatos Cstv. 41. § szerinti teendők. A megmaradt jogkörök alapvetően az adós belső viszonyaira vonatkoznak, anélkül, hogy cégjegyzési, képviseleti jogkört igényelnének.³⁰

4.2. A végelszámoló

A végelszámolás alatt álló céget a végelszámoló képviseli, aki a Ctv. 99. § (2) bekezdése szerint nem feltétlenül a társaság vezető tisztségviselője – bár a legfőbb szerv döntése alapján lehet ő is. A hivatkozott jogszabály lehetővé teszi, hogy végelszámolónak bárkit megválasszanak, aki a feladat ellátására alkalmas, és a megbízást elfogadja. A végelszámolás kezdő időpontjától a cég önálló képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselőjének a végelszámoló minősül. A végelszámolás alatt álló társaság nevében kizárólagosan és teljes körűen – a felszámolóval ellentétben nem csak a vagyonnal kapcsolatos kérdésekben – a végelszámoló jogosult eljárni, a korábbi vezető tisztségviselő a továbbiakban egyáltalán nem jogosult a céget képviselni. A végelszámolás kezdő időpontjában a cég vezető tisztségviselőjének megbízatása megszűnik. Ez alól kivételt képez az egyszerűsített végelszámolás, ugyanis a Ctv. 114. §-a szerint egyszerűsített végelszámolás esetén a cég nem köteles végelszámolót választani, a cég törvényes képviselőjét továbbra is az ügyvezető látja el.³¹

4.3. A tagok

Azon tagok, akik a szavazatok legalább 5%-ával rendelkeznek, abban az esetben, ha a gazdasági társaság legfőbb szerve elvetette az indítványt, hogy a társaságnak a tagok, a vezető tisztségviselők vagy a felügyelőbizottsági tagok, illetve a társaság választott könyvvizsgálója ellen támasztható követelése érvényesítésre kerüljön, vagy ha a társaság legfőbb szerve a

²⁸ A bíróságok korábbi gyakorlata szerint a felszámolási eljárás elrendelésével és a felszámoló bejegyzésével egy időben a volt vezetőt és annak cégjegyzési jogát törölték. Jelenleg a felszámoló mellett a vezető tisztségviselő is be van jegyezve. A felszámolás előtt még teljes jogkörrel rendelkező vezető tisztségviselő a cégszabályzat alapján igazolni tudja eljárását.

²⁹ BODOR MÁRIA: A képviseleti jog egyes kérdései különös tekintettel a felszámolási eljárásra. CH, 2019/12., 3-4.

³⁰ 2013. évi CCLII. törvény Ctv. 26. §-át módosító rendelkezései.

³¹ A Ctv. 114. §-ának (1) bekezdése szerint a cég végelszámolása egyszerűsített módon történhet, ha a) a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 155. §-a szerinti könyvvizsgálatra nem kötelezett, és b) végelszámolása kezdő időpontjától számított százötven napon belül a végelszámolást befejezi. A (2) bekezdés szerint az egyszerűsített végelszámolás esetén végelszámoló választására nem kerül sor, a végelszámolót terhelő feladatokat a cég vezető tisztségviselői látják el.

szabályszerűen bejelentett ilyen indítvány tárgyában a határozathozatalt mellőzte. A kisebbségben levő tagok a legfőbb szerv ülésének napjától számított harminc napon belül – jogvesztés terhe mellett – a gazdasági társaság nevében keresettel maguk érvényesíthetik a követelést. Magyarázatra szorulhat a Ptk.-nak az "elvetett indítvány", valamint "határozathozatal mellőzése" kifejezései, mivel a Ptk. kifejezetten a legfőbb szerv jogszabálysértő mulasztásáról szól, ebből az következik, hogy "elvetett indítvány", valamint "mellőzött határozathozatal" alatt csak olyan kérdéseket kell értenünk, amelyek a gazdasági társaság legfőbb szervének a napirendjén szerepeltek. Az indítvány elvetése az adott kérdésben a "nem" szavazatot jelenti, a határozathozatal mellőzése alatt pedig azt kell érteni, hogy bár az adott kérdés a napirend része volt, mégsem terjesztették elő határozathozatalra, vagy abban a legfőbb szerv sem pozitív, sem negatív tartalommal nem határozott.

4.4. Felügyelőbizottsági tag

A társasági határozatok bírósági felülvizsgálata körében a perben az alperes társaságot a felügyelőbizottság által kijelölt felügyelőbizottsági tag képviseli, ha a felülvizsgálatot a gazdasági társaság vezető tisztségviselője kezdeményezi és a gazdasági társaságnak nincs olyan vezető tisztségviselője, aki a társaságot képviselhetné. Ha a gazdasági társaságnak nincs felügyelőbizottsága, vagy a felügyelőbizottság valamennyi tagja felperesként perben áll, a bíróság a társaság képviselőjére ügygondnokot rendel ki.

4.5. A társaság képviselete munkavállalók által

A vezető tisztségviselők az ügyek meghatározott csoportjaira nézve a munkavállalókat képviseleti joggal ruházhatják fel. A munkavállalók képviseleti joga nem a törvényből ered, hanem a vezető tisztségviselőktől, s mint ilyen, származékos képviselet, szükségképpen korlátozott.³²

Az a szabály, hogy munkavállaló képviseleti jogot általános jelleggel nem kaphat egyértelmű, így a gyakorlatban a társaságot képviselő munkavállalókkal kapcsolatba kerülő feleknek ezzel számolniuk kell, azonban ennek ellenőrzése kívülálló személyek számára problémás lehet.³³ Ezen anyagi jogi szabály egyértelműsége tekintetében viszont kétségeket vet fel a Ctv. 22. § (6) bekezdése, mert ez kimondja, hogy a közzétételt követően nem hivatkozhat a társaság harmadik személlyel szemben arra, hogy a cégjegyzékbe bejegyzett képviselő hatáskörét túllépve járt el, a cégjegyzék adataiból ugyanis ez a korlátozást nem tűnik ki. Jogtechnikai megoldás lehetne, ha a Ptk. a munkavállaló esetében is kimondaná, hogy a korlátozás harmadik személyek felé nem hatályos, vagy a cégjegyzék tartalmazna olyan rovatot, mely a korlátozott képviseletet, és annak meghatározott ügycsoportjait feltüntetné.³⁴

Figyelembe vehető e tekintetben a régi Ptk. talaján kialakult bírói gyakorlat, és a Ptk. 6: 18. §-ában a korábbi bírói gyakorlatot kodifikáló szabályozás, a "látszaton alapuló képviselet" jogintézménye.³⁵ A Ptk. a korábban kialakult bírói gyakorlat alapján tételes szabályban rögzíti a látszaton alapuló képviselet fogalmát, mely szerint képviselőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről eljárása és a képviselt személy magatartása alapján okkal feltételezhető, hogy joga van a

³² TÖRÖK TAMÁS: Az érdekelletét, az álképviselet, a vélelmezett képviselet és a látszaton alapuló képviselet. Budapest, 2020, Gazdaság és Jog, 2020/1., 1-9. old.

³³ BARTA MELINDA: A képviselet szabályozásának változásai az új Ptk.-ban. Budapest, 2021, Közjegyzők Közlönye, 2021/4., 110-111. old.

³⁴ BARTA MELINDA: A gazdasági társaságok képviseletének szabályozása és közjegyzői gyakorlat problémái. Budapest, 2012, Közjegyzők Közlönye, 2012/2., 17-40. old.

³⁵ A Ptk. 6: 18. § (2) bekezdése szerint képviselőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről eljárása és a képviselt személy magatartása alapján okkal feltételezhető, hogy jogosultsággal rendelkezik a képviselt személy nevében jognyilatkozatot tenni.

képviselt személy nevében jognyilatkozatot tenni. A "látszaton alapuló képviselet" olyan dolgozók tekintetében áll fenn, akik "beosztásuknál fogva rendszeres tárgyalásokat folytatnak és a harmadik jóhiszemű személyek a munkáltató, illetve szervezeti képviselője eljárásából – a tárgyalásra a vezető küldi a cég dolgozóját és annak eljárását már más alkalommal is jóváhagyta – alapos okkal következtetnek arra, hogy az illető személynek képviseleti jogosultsága van".³⁶ A látszaton alapuló képviselet fikciós tényállás.³⁷ Amennyiben a látszat szerint jogi személy képviselete áll fenn, úgy a jogi személy törvényes képviselőjének, szervezeti képviselőjének (esetlegesen ügyleti képviselőjének) magatartása is vizsgálendő körülmény.³⁸ Látszaton alapuló képviselet létrejöttét állapított meg a bíróság olyan esetben, amikor a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője a szerződés megkötésénél az üzemeltető gazdálkodó szervezet nevét és bankszámlaszámát feltüntető bélyegzőt használta, úgy – egyéb adat hiányában – azt kell megállapítani, hogy az üzlet vezetője nem a saját nevében, hanem a gazdálkodó szervezet nevében kötötte meg a szerződést.³⁹ Látszaton alapuló képviselet keletkezik akkor is, ha a munkáltató vagy a szervezeti képviselő maga küldi a tárgyalásra a dolgozóját, és annak eljárását már más alkalommal jóváhagyta.⁴⁰ A szerződéskötés (szerződésmódosítás) körülményei is megalapozhatják a látszaton alapuló képviseletet, ha azok a vállalkozót olyan következtetések levonására indítják, hogy a megrendelő tagja, illetve megbízottja a vállalkozási jogviszonyban jogosult a megrendelő képviseletében eljárni és jognyilatkozatokat tenni.⁴¹

4.6. Összeférhetlenség

A képviselő nem járhat el, ha a szemben álló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel.⁴² Ezen szabály valamennyi képviseleti típusra alkalmazandó. A törvényes képviselő, és a meghatalmazott sem járhat el, ha a kötelelem ellentétes oldalán álló feleket ugyanaz a személy kellene képviselje. Ilyenkor az eljárási tilalom abszolút érvényű, mert nincs jelentősége a két oldalon álló fél érdekeinek, a pusztán tény, hogy szemben álló felek, kizárja a képviselőnek, a mind a két fél nevében történő eljárását.

A régi Ptk. 221. § (3) bekezdésében rendelkezett az érdekellentétről képviselő és képviselt személy között, mely rendelkezés szerint a képviselő nem járhatott el, ha a szemben álló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel, a Ptk. ezt a szabályt mellőzte. Ilyenkor az eljárási tilalom abszolút érvényű volt, mert nincs jelentősége a két oldalon álló fél érdekeinek, a pusztán tény, hogy szemben álló felek, kizárta a képviselőnek

³⁶ BH 1994.2.96: Legf. Bír. Gf. I. 31 500/1993. sz. I. A "vélelmezett" és a "látszaton alapuló" képviselet elhatárolása [Ptk. 129. § (2) bek., 220. § (1) bek., 221. § (1)-(2) bek.].

³⁷ Lásd még: BDT 2014.3061., Győri ítéltábla Gf.IV.20.007/2013/4. számú ítélet indokolása.

³⁸ BH 2003.9.361: Legf. Bír. Pfv.VII.20.507/2000. sz. A Ptk. 220. §-ának alkalmazása szempontjából nemcsak a jogi személy alkalmazottját vagy tagját, hanem minden olyan személyt képviselőnek kell tekinteni, aki az ott szokásos szerződések megkötésénél, lebonyolításánál közreműködik. [Ptk. 220. § (1) bek., Pp. 206. § (1) bek.]. A határozat indokolása szerint ennek lényege, hogy – szemben a vélelmezett képviselettel, mely a Ptk.-nak azon a rendelkezésén alapul, hogy az áru adásvételével vagy egyéb szolgáltatás nyújtásával rendszeresen foglalkozó jogi személynek az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben dolgozó alkalmazottakat és tagot az ott szokásos szerződések megkötésénél és lebonyolításánál a jogi személy képviselőjének kell tekinteni, a "látszaton alapuló képviselet" olyan dolgozók tekintetében áll fenn, akik "beosztásuknál fogva rendszeres tárgyalásokat folytatnak és a harmadik jóhiszemű személyek a munkáltató, illetve szervezeti képviselője eljárásából (pl. maga küldi a tárgyalásra a dolgozóját és annak eljárását már más alkalommal is jóváhagyta) alapos okkal következtetnek arra, hogy az illetős személynek képviseleti jogosultsága van."

³⁹ BH 1986.510.

⁴⁰ BDT 2007.1668.

⁴¹ BDT 2014.3061.

⁴² A Ptk. 6.:13 (1) bekezdése szerint, ha a képviselő és a képviselt között érdekellentét van, a képviselő által tett jognyilatkozatot a képviselt megtámadhatja. A (2) bekezdés szerint vélelmezett az érdekellentét, ha a képviselő az ellenérdekű fél vagy annak képviselője. A (3) bekezdés szerint a képviselt nem támadhatja meg a jognyilatkozatot, ha a képviseleti jog alapításakor az érdekellentétről tudott.

mind a két fél nevében történő eljárását. Ha a felek a kötelemnek ugyanazon az oldalán álltak, de ellentétesek voltak az érdekeik, ugyanaz a személy szintén nem képviselhetette őket. A Ptk. változtat a korábbi koncepción, és nem határozza meg, mely esetekben nem járhat el a képviselő, hanem a képviseltnak megtámadási jogot biztosít arra az esetre, ha a képviselő és képviselt közt érdekellentét van. A képviselő tehát érdekellentét esetén is eljárhat, de a képviselt jogosult a képviselő nyilatkozatát megtámadni, ha a képviselt a képviseleti jog alapításakor az érdekellentétről nem tudott. Vélelmezett az érdekellentét, ha a képviselő az ellenérdekű fél vagy annak képviselője. Ha a képviselt az érdekellentéttel a képviselet alapításakor tisztában van, akkor megtámadási joga sincs. Ezen szabályozás célja, hogy a lehető legszűkebb körben állítson akadályt a felek megállapodása elé. Cégeképviselet esetében az érdekellentét megítélése nem egyszerű, például a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozóan az ügyvezető képviseleti joga akkor keletkezik, amikor az ügyvezető a kijelölést elfogadja. Ebben az időpontban nyilván nem tud a társaság arról, hogy akár évek múlva sor kerül a képviselő olyan eljárására, amelyben a társaság és a képviselő között érdekellentét áll majd fenn, vagy a társasággal szemben álló fél majd az ügyvezető lesz, vagy amelyben a szembenálló felet is a társaság ügyvezetője fogja képviselni.⁴³

4.7. A képviseleti jog változása

A társaság képviseletét és a cégjegyzés módját a társasági szerződésben kötelezően meg kell határozni. Alakuló társaság esetén a bejegyzésig a társaság előtársaságként működik, a képviselő a cégbejegyzést megelőzően is eljárhat a társaság nevében, az arra feljogosítottak pedig írásban jognyilatkozatokat tehetnek a cég nevében. Amennyiben a képviselők, cégjegyzésre jogosultak személyében változás áll be, azt az általános szabályok szerint 30 napon belül kell bejelenteni a cégbíróságra. A változás időpontját a társaság meghatározhatja, de az nem lehet korábbi, mint az alapul szolgáló határozat meghozatalának napja. Ennek hiányában vagy ellentmondásos okiratok esetén a változás időpontja az alapul szolgáló határozat meghozatalának napja.⁴⁴

A jogszabályi rendelkezések alapján megállapítható, hogy a tisztség a meghatározott idő leteltével megszűnik, mert csak megszűnés esetében kerülhet sor az ügyvezető újráválasztására. A tisztség megszűnése és az újráválasztás pedig a cégjegyzékben korábban bejegyzett adat megváltozását jelenti. A cégjegyzékben meg kell jelölni a megszűnés időpontját, és be kell jegyezni az újráválasztás időpontját. Minderre pedig akkor kerülhet sor, ha szabályszerűen megtartott taggyűlésen születik döntés az újráválasztásról, és az újráválasztás alapján az ügyvezető a tisztséget az újabb időszakra nézve is elfogadja.⁴⁵

A képviseleti jog változása körében született döntésében a bíróság kiemelte, hogy nincs jelentősége a törvényességi felügyeleti kérelem és a változásbejegyzési kérelem elbírálása szempontjából annak, hogy Sz. J. V. ügyvezetői tisztsége időközben esetleg megszűnt, ugyanis a kérelmezett társaság nevében adott meghatalmazás alapján a jogi képviselő 51. sorszám alatt a változásbejegyzési kérelmet előterjesztette, e kérelem vagy a jogi képviselő meghatalmazásának visszavonására vonatkozóan adat nem merült fel.

⁴³ BARTAMELINDA: i.m.: 104-105. old.

⁴⁴ Nemcsak a jogosultak személyében, a cégjegyzés módjában, a képviselet jogcímében bekövetkezett változásokat is be kell jelenteni a cégbíróságra, hiszen ezek a cégjegyzéki adatokat érintik. Akkor is változásbejegyzési eljárást kell kezdeményezni, ha a vezető tisztségviselőt újráválasztják, függetlenül attól, hogy sem személyében sem adataiban nincs változás.

⁴⁵ BH 2004.5.202: Törvényességi felügyeleti eljárást kell lefolytatni kérelemre, vagy ha a cégbíróság észleli, hogy a határozott időre megválasztott tisztségviselő esetén a határozott idő eltelt és új tisztségviselőként ugyanaz a személyt választották meg, de a cég annak bejegyzésére kérelmet nem terjesztett elő.

A cégkivonatban – a hatályos adatok között – szerepel az ügyvezető, mint cégjegyzésre jogosult, de a "jogviszony vége" rovatban látszódik az, hogy a cégkivonat lekérésének napján már nem rendelkezik aláírási jogosultsággal és képviseleti jogosultsággal sem.

Átalakuló gazdasági társaság esetében a jogutód társaság előtársaságként nem működhet; a jogutód társaság bejegyzéséig a képviselők a jogutód nevében nem járhatnak el, nem is jegyezhetik a céget. Az egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról szóló 2013. évi CLXXVI. törvény 11. § (1) bekezdése szerint a jogutód jogi személy jogelődöt feltüntető bejegyzésével egyidejűleg a jogelőd jogi személyt a bíróság törli a nyilvántartásból a jogutód feltüntetése mellett. A jogutód nyilvántartásba történő bejegyzéséig a jogelőd jogi személy a bejegyzett jogi személy típusban folytatja tevékenységét.

4.8. Közhitelesség elve

A közhiteles állami nyilvántartások a személyek és az állami érdekek védelmére jogi helyzetet dokumentálnak, tartalmukhoz jogilag szabályozott, állami érdekek fűződnek. Ezek esetében a nyilvántartásba vétel önmagában új jogi helyzetet nem hoz létre, de a megvalósult jogi helyzetet elismeri és annak védelmét biztosítja.⁴⁶ Magyarországnak a piactársadalmi viszonyokra való átállása során több olyan nyilvántartás került bevezetésre, amelyek célja az volt, hogy a piac működésének biztonságát szolgálják azáltal, hogy mindenki számára hozzáférhetővé, és biztonságosan felhasználhatóvá tesznek olyan információkat, amelyek az ügyletek megkötéséhez, az azokon keresztül megvalósuló gazdasági folyamatok lebonyolításához elengedhetetlenül szükségesek, ilyen nyilvántartás a cégnyilvántartás is.

A tételes jog szabályaiban megjelenő jogelvet az alkotmánybírói gyakorlat is tükrözi, mely szerint a közhitelesség elve harmadik személyekkel szemben fennálló olyan elv, amelyre a jóhiszemű jogok gyakorlása épül, amely alkotmányos jogok garanciájaként is funkcionálhat, és amelynek lényeges tartalma nem korlátozható.⁴⁷ A közhitelességi funkció fontos elemeként nevesítette – egy cégnyilvántartással kapcsolatos döntésében – az Alkotmánybíróság, hogy a jogviszonyokat időben korlátozottan lehessen vitatni.⁴⁸ A közhitelesség lényege és a közhiteles nyilvántartás fogalmi eleme, hogy a közhiteles nyilvántartásokhoz általában a bejegyzett adatok fennállásáról és a hozzájuk fűződő jogosultságokról, a törölt jogok fenn nem állásáról szóló vélelmek fűződnek.⁴⁹ A közhitelesség elve alapján a cégnyilvántartás hitelesen tanúsítja az ott feltüntetett adatokat, a bejegyzett jogokat és tényeket. A cégnyilvántartás nyilvánossága és közhitelessége elsődlegesen a közérdeket, a forgalom, szerződéses ügyletek biztonságát, valamint a hitelezők érdekeit szolgálja. A közhitelesség elvéből ered, hogy ellenkező bizonyításig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a cégnyilvántartásban szereplő, illetve a Céglépcsőben közzétett adatban bízva ellenérték fejében jogot szerez.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) rendelkezései értelmében, amennyiben a cégnyilvántartás közhitelessége sérül – azaz

⁴⁶ HORVÁTH IMRE: Közigazgatási szervezés- és vezetéstan. Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs 1999, 174-176. old.

⁴⁷ Az Alkotmánybíróság – különösen az ingatlan-nyilvántartás és a cégnyilvántartás kapcsán – több alkalommal is értelmezte a közhitelesség fogalmát. A gazdasági élettel kapcsolatban már egy korai határozatban kimondták, hogy az állam egységes, közhiteles és nyilvános nyilvántartások fennállásával és vezetésével biztosítja a gazdasági döntésekhez szükséges adatokat, azt, hogy ezek beszerzése a gazdaság alanyaitól ne kívánjon meg aránytalan erőfeszítést. A mindenki számára szabadon hozzáférhető nyilvántartásban szereplő adat, bejegyzett jog vagy tény ismerete a gazdaság szereplőitől elvárható, gondatlanságukra hivatkozva nem követelhetnek maguknak az egyébként őket megilletőnél több jogot (646/B/1993. AB határozat). A közhitelesség fogalmát értelmezte továbbá az Alkotmánybíróság a 15/1995. (III. 13.) AB határozatában is.

⁴⁸ 552/D/2009. AB határozat.

⁴⁹ KISFALUDI ANDRÁS: Mitől közhiteles a közhiteles nyilvántartás? Budapest, 2003, Gazdaság és Jog, 2003/7-8., 3-4. old.

nem valós, vagy törvényt sértő adatot tartalmaz –, úgy a cégbíróság intézkedéseivel – törvényességi felügyeleti eljárás keretében – a cég törvényes működését kikényszeríti. A Ctv. 22. § (5) és (6) bekezdése a képviselőben történő változásra vonatkozóan speciális szabályt tartalmaz, a változások közzétételét követően a cég harmadik személlyel szemben csak akkor hivatkozhat a képviselő megválasztásával vagy kinevezésével kapcsolatos jogszabálysértésre, ha bizonyítja, hogy a harmadik személynek a jogszabálysértésről tudomása volt. Minden társaság létesítő okiratának kógens tartami eleme a cégjegyzésre jogosult személy megnevezése. A közhitelesség elvének megfelelően a cégjegyzék ad eligazítást abban a kérdésben, hogy kit kell a cég képviselőjére jogosultnak tekinteni.

A joggyakorlat oldaláról nézve a Legfelsőbb Bíróság egy határozata szerint⁵⁰ a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK) zálogjogi nyilvántartása kapcsán kimondta, hogy a „közhitelesség egy nyilvántartás szempontjából azt jelenti, hogy a nyilvántartásba vehető adatok bejegyzése, módosítása és törlése kizárólag jogszabály által erre feljogosított szerv által, jogszabályban rögzített eljárási rend szerint, és jogszabályban meghatározott okiratok alapján történhet, ezzel garantálva a nyilvántartás pontosságát, teljességét és megbízhatóságát. Jogok vonatkozásában a közhitelesség elve azt jelenti, hogy vélelmezni kell, a bejegyzett jog azt illeti meg, aki a nyilvántartásban jogosultként szerepel, rajta kívül nincs más jogosult, és a vagyontárgyat a bejegyzett korlátozásokon kívül más terhek nem terhelik. A feltüntetett jogok és tények bejegyzését az ellenkező bizonyítása esetén csak bírósági eljárásban lehet megváltoztatni.”

4.9. A vezető tisztségviselői jogviszony megszűnése

A vezető tisztségviselői megbízás megszűnését a Ptk. 3:25. §-a tételes felsorolja. A vezető tisztségviselői jogviszony határozott idejű megbízás esetén a megbízás időtartamának lejártával; megszüntető feltételhez kötött megbízás esetén a feltétel bekövetkezésével; visszahívással; lemondással; a vezető tisztségviselő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével; a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával; a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró ok bekövetkeztével szűnik meg. Ha a jogi személy működőképessége ezt megkívánja, a lemondás az új vezető tisztségviselő kijelölésével vagy megválasztásával, ennek hiányában legkésőbb a bejelentéstől számított hatvanadik napon válik hatályossá.

A vezető tisztségviselő megbízásáról egyoldalú jognyilatkozatával lemondhat, hatályosulásának vizsgálata azonban nem mellőzhető a vezető tisztségviselői jogviszony megszűnése időpontjának megállapításához.⁵¹ A vezető tisztségviselő (ügyvezető) tisztségéről lemondása egyoldalú címzett jognyilatkozat, amely írásbeli közlés esetén a társasághoz, a másik ügyvezetőhöz, ügyvezető hiányában a másik taghoz (tagokhoz) megérkezésével hatályosul. A vezető tisztségviselő jogviszonya a lemondás hatályosulásával megszűnik. A jogviszony megszűnésének időpontja pedig bejegyzendő cégjegyzéki adat, mely adatváltozás-bejegyeztetési kötelezettségének a társaság köteles eleget tenni.

A megbízás megszűnése tárgyában született jogeset szerint a C. F. L. Kft-nek a cégnyilvántartás adatai szerint H. O. és D. Zs. a tagjai, akik egyben önálló képviselői joggal rendelkező ügyvezetők is. D. Zs. 2014. november 10-én az elsőfokú bíróságon bejelentette, hogy 2014. november 7-én lemondott ügyvezetői tisztségéről, kérte cégjegyzékből törlését. Az elsőfokú bíróság 2014. november 12-én kelt 52. számú végzésével arról tájékoztatta az ügyvezetőt, hogy a lemondása miatt szükséges változásbejegyzése iránti kérelmet a vezető tisztségviselő köteles benyújtani. Amennyiben ennek nem tesz eleget, a 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 88. § (1) bekezdése szerinti eljárásban kérheti a törlését, ha igazolja, hogy

⁵⁰ Gfv. X.30.004/2011/9.

⁵¹ Ctv. 31. § (1) bek. d) pontja és (2) bekezdése; Ctv. 88. §-a.

jogviszonyáról lemondott és a vezető tisztségviselőtől írásban kérte a jogviszonya megszűnésének cégbírósághoz történő bejelentését, azonban ennek a vezető tisztségviselő 60 napon belül nem tett eleget. H. O. 2014. november 18-án az elsőfokú bíróságon bejelentette, hogy ügyvezetői tisztségéről 2014. október 27-én lemondott, mert 2014. január 1-jétől M.-en dolgozik. Ügyvezetői lemondását már 2013 decemberében egyeztette a másik ügyvezetővel, aki nem készítette el a módosítási iratokat. Így 2014. október 27-én írásban küldte el ismét a lemondását D. Zs. ügyvezetőnek. Kérte ügyvezetői tisztsége cégjegyzékből törlését. D. Zs. (továbbiakban kérelmező) 2015. január 10-én - utalva az elsőfokú bíróság végzésében írtakra - ügyvezetőkénti törlését kérte a cégjegyzékből. Előadta, hogy 2014. november 7-én tájékoztatta a társaság másik, ügyvezetésre jogosult tagját, H. O.-t az ügyvezetői tisztségéről lemondásáról. Az elsőfokú bíróság 2. számú végzésével a Ctv. 88. §-a alapján elrendelte D. Zs. vezető tisztségviselő cégjegyzékből történő törlését 2015. január 11. napjával. A végzés indokolása szerint a kérelmező beadványához csatolta a lemondás kézbesítését igazoló dokumentumot. A törlés hatályát a csatolt tértivevényen látható postai bélyegzőn szereplő dátum alapulvételével állapította meg.

A Ctv. 88. § (1) bekezdése lehetőséget teremt arra, hogy a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytasson le a cégjegyzékbe bejegyzett azon vezető tisztségviselő kérelmére, akinek a vezető tisztségviselői jogviszonya megszűnt, és a társaság kérelme ellenére sem tett eleget a megszűnés cégbírósághoz történő bejelentési kötelezettségének. E kérelem megalapozottságának jogkövetkezménye a kérelmező cégjegyzékből törlése. A kérelem azonban csakis akkor lehet megalapozott, ha a kérelmező igazolni tudja a jogviszonya megszűnését és időpontját, ügyvezető esetén az ügyvezetői tisztség megszűnését és annak megszűnése időpontját, továbbá, hogy a társaság a felhívása ellenére elmulasztotta bejelentési kötelezettsége teljesítését. Amennyiben a társaságnak nincs vezető tisztségviselője, akihez az említett felhívás intézhető lenne, úgy e körülményt kell igazolni.

A Ptk. rendelkezései szerint ugyancsak minden egyéb jogcselekmény nélkül, automatikusan véget ér a vezető tisztségviselői megbízás, ha a tisztség betöltését kizáró ok merül fel a vezetővel szemben; nem lehet gazdasági társaság vezető tisztségviselője az, akit büncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesült, akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az ítélet hatálya alatt az abban megjelölt tevékenységet folytató gazdasági társaságban nem lehet vezető tisztségviselő. Vezető tisztségviselő természetes személy vagy jogi személy lehet, a személyegyesítő társaságok esetében gyakori a társaság tagjainak, vagy egy tagjának a kinevezése. Vezető tisztségviselői feladat személyesen látható el, képviseletnek nincs helye, erre tekintettel a halál megszünteti a vezető tisztségviselői megbízást, s a cégnek új vezetőt kell választania. Amennyiben az ügyvezető egyben a társaság tagja, alapítója vagy részvényese, esetleg egyedüli tagja vagy részvényese és elhalálozik a társaság abba a helyzetbe került, hogy a társaság működésképtelenné válik, a hagyatéki eljárás több hónapot is igénybe vesz, jellemzően közel egy év a hagyatéki eljárás jogerős befejeződése, és még ennél hosszabb, ha öröklési jogi vita vagy másodlagos öröklési vita alakul ki az öröklésben az érdekeltek között. Az örökösök tagként való belépése a hagyatéki eljárás befejezése előtt nem lehetséges az örökösök minőség igazolása miatt. Valamennyi cégtípus esetében figyelembe kell venni azt a szabályozást, hogy kiskorú nem lehet korlátlanul felelős tag, így hiába örököl a jogszabályok szerint kiskorú személy, a közkereseti társaságnak és betéti társaságnak nem lehet tagja. Közkereseti társaság és betéti társaság esetén a Ptk. kimondja, hogy az örökös a többi taggal történő megegyezés alapján léphet csak be a társaságba, míg ennek hiányában – a kkt. vagy a bt. forgalmi értékének figyelembevételével – az örökhagyó vagyoni hozzájárulásával arányos részt ki kell fizetni az örökösnek 3 hónapon belül.

Korlátolt felelősségű társaság esetében az örökös az örökös minőségének igazolása mellett kérheti az ügyvezetőtől a tagjegyzékbe való bejegyzést, amit az ügyvezető megtagadhat, amennyiben a társasági szerződés által erre feljogosított személyek az ott meghatározott feltételek szerint, 30 napon belül magukhoz váltják az üzletrészt, és annak forgalmi értékét az örökösnek kifizetik. Részvénytársaság esetén a kft-hez hasonlóan az igazgatóság vezeti át a tulajdonátszállást nyomdai úton előállított részvény esetén, dematerializált részvény esetén pedig erről az értékpapírszámlavezető gondoskodik, illetve ezt követően az igazgatóság/vezérigazgató a részvénykönyvbe bejegyzi az új örököst. Ha a tag egyben egyedüli ügyvezető/vezérigazgató/igazgatósági tag is volt, úgy a tagként való átvezetés iránti kérelem nem teljesíthető, ezért a társaság működése érdekében a hagyatéki törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a jegyző vagy amennyiben a jegyző a hagyatéki leltárt már megküldte a közjegyzőnek, a közjegyző ügygondnokot rendeljen ki a társaság vagy annak működésében érintett személyek – így a többi tag – kérelmére. Az ügygondnok kirendelését továbbá kérelmezheti maga az örökös is.

A végrendeleti végrehajtó személye és maga a jogintézmény egy előzetes megoldást kínál, ugyanis az örökös a végrendeletében rendelkezhet arról, hogy halála esetén végrendeleti végrehajtó járjon el az örökösre átszállt tagsági jogok gyakorlása tekintetében azzal, hogy kötelezettségeket nem vállalhat, vagyontárgyat, azaz az üzletrészt nem idegenítheti el, továbbá a hagyatéki terhére ingyenesen nem rendelkezhet, azaz az üzletrészt nem ajándékozhatja el. A végrendeleti végrehajtó a végrendelet utasításai alapján gyakorolhatja a tulajdonosi jogokat a hagyatéki eljárás befejezéséig, így ügyvezető választásáról is gondoskodhat a többi taggal együtt, így a cég működése biztosított maradhat.⁵²

Ha a hagyatékban olyan cégrészesedés is szerepel, amelynek egyedüli tagja és ügyvezetője az örökös volt, különösen fontos lehet a végrendeleti végrehajtó szerepe. Akkor is igaz ez, ha olyan szavazati joga volt az örökösnek, amely a távollétében való döntéshozatalt lényegében nem teszi lehetővé. Ilyenkor alapesetben a cég több hónapra is megbénulhat és döntésképtelenné válhat. Az örökös tagsága, illetve ügyvezetése nélkül csak azután tudna jogszerűen döntéseket hozni, szerződéseket kötni, kifizetéseket teljesíteni, miután a hagyatékban lévő társasági részesedés az örökösnek átadásra került. A végrendeleti végrehajtó az örökös gazdasági társaságban (vagy szövetkezetben) fennálló és a hagyatéki megnyíltával az örökösre átszálló tagsági jogait gyakorolni a hagyatéki átadásáig, így van lehetőség arra, hogy a cég a köztes időszakban is tagi döntéseket hozzon, ügyvezetőt válasszon. A hagyatéki eljárás lezárásával a cégnyilvántartásban is szükséges a tulajdonosi jogok gyakorlása érdekében megválasztott új ügyvezetőt bejegyeztetni.

Záró gondolatok

A cikkkel arra kívántam felhívni a figyelmet, hogy annak megítélése, hogy ki tekinthető a jogi személyek törvényes, illetve szervezeti képviselőjének a cégjegyzék adatainak megtekintése alapján egyszerűnek, és könnyen beazonosíthatónak tűnhet, azonban ezen adatokra mégis korlátozott mértékben támaszkodhatunk, ha a törvényes és szervezeti képviselő változásával állunk szemben, vagy a törvényes és szervezeti képviselő szabályait együtt kell alkalmazni. Mind a Ctv., mind a Ptk. számos jogintézményt ismer, melyek a forgalom biztonsága mellett az

⁵² Ha a végrendelet a jogkört nem határozza meg, a végrendeleti végrehajtó csupán a jogszabályban pontosan meghatározott jogosultsággal élhet. A perbeli esetben az örökös hagyatéki eljárás a jogerősen befejeződött, ez követően pedig a végrendeleti végrehajtó a hagyatéki kezelésével, így az ingóságok kiadásával kapcsolatban pert nem indíthat, hiszen a perbeli követelésnek az állagörökös, illetve bizonyos körben a haszonélvezeti örökös lett a jogosultja. Alkalmazott jogszabályok: He.4.§(2) bek., d/pont, 19.§(1) bek., 31.§d/pont, 40.§(1) bek. d/pont és 65.§(1) bek. (Győri Ítéltábla Pf.I.20.168/2006/4.szám)

alapjogok érvényesülését is elősegítik, ezek között kiemelt szerepe a közhitelesség vélelmének van, de a látszatképviselő jogintézménye, vagy a jogi személyek egyes létszakaszaihoz kapcsolódó részletes törvényes képviselői szabályok is ezen célt szolgálják.

A cikk rámutat arra, hogy a hatályos szabályozás mellett sem garantált a közhiteles nyilvántartásra támaszkodó harmadik személyek olyan információkhoz jutása, mely alapján kétség nélkül támaszkodhatnának a bejegyzett adatok valóságára és hitelességére. Szükséges lenne a cégjegyzék adatainak további bővítésére, és pontosítása példának okáért a felszámolás alá került jogi személyek esetén. A képviselő kérdésére hangsúlyosan vizsgálendő nemcsak a cég, hanem a rendes bírósági eljárásokban is. A társasági jogi perekben gyakorta képezi vita tárgyát egyrészt a társaság tagjainak, másrészt tisztségviselőinek a kérdése, mivel amennyiben a társaság tagjai személyében változás áll be, illetve nincs abban konszenzus a tagok között, hogy az adott időpontban kik a társaság tagjai, a magukat tagnak vélelő személyek, vagy társaságok magatartása miatt gyakorlatilag a társaság működésévé válik, a külföldi személy, vagy társaság esetében a biztonságos működés még inkább veszélybe kerül. Ilyenkor a bejegyzett – közhiteles – cégszűrés alapján nem dönthető el a képviselői jogosultság kérdése, hanem szükséges a társasági határozatok figyelembe vétele, különös tekintettel a határozatok hatályon kívül helyezése iránti perben esetleg a határozat végrehajtását felfüggesztő végzés figyelembe vétele is.

A cégjegyzék adataiban bízó, azonban az adatokat helyesen értelmezni nem tudó személy olyan helyzetbe kerülhet, hogy olyan személy jár el a társaság képviselőjében, akinek jogviszonya már évekkel ezelőtt megszűnt, a társaság nevében jognyilatkozat tételére nem jogosult. Indokolt lenne ezért a határozott idő elteltével az adatok automatikus törlése, mert jelenleg a cégkivonat tartalmazza azon tisztségviselőket is, akiknek a jogviszonya már évekkel ezelőtt lejárt. A képviselői jog változása és annak megszűnése is megoldhatatlannak tűnő akadályokat gördíthet a jogi személyek elé, főleg ott, ahol a tagi és vezetői struktúra egy személyben összpontosul. A végrendeleti végrehajtó jogintézménye nem elterjedt, alig találkozunk ezen kijelölés lehetőségével élő tagokkal, holott nem ritka az egyszemélyes kft., vagy részvénytársaság, ahol az egyetlen ügyvezető egyben a társaság egyedüli tagja, vagy részvényese. Holott erre a Ptk. a gazdasági társaságoknál kifejezetten lehetőséget biztosít cégvezető kinevezésére ritkán kerül sor kisebb létszámú társaságoknál, de amennyiben kizáró ok merül fel a vezető tisztségviselővel szemben, vagy az egyetlen vezető tisztségviselő hirtelen elhalálása miatt az ügyvitel akadályozott lenne, ilyen esetekben a társaság biztonságos működését elősegíthetné a vezető tisztségviselő mellett kinevezett cégvezető.

© Németh Erika

MTA Law Working Papers

**Kiadó: Társadalomtudományi Kutatóközpont (MTA Kiválósági
Kutatóhely**

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Kecskés Gábor

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Lux Ágnes, Mezei Kitti

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515